

Przedmiot:

JĘZYK POLSKI

Zasadnicza zmiana w stosunku do podstawy programowej z 2017 roku (dla absolwentów gimnazjów)

- Język polski jest traktowany jako **przedmiot kluczowy w szkole branżowej I stopnia** (skupienie się na utrwalaniu, poszerzaniu oraz doskonaleniu umiejętności nabytych w 8-letniej szkole podstawowej).
- **Integracja kształcenia literackiego, kulturowego, językowego oraz samokształcenia** stanowią podstawowe zadanie nauczyciela języka polskiego.
- Podstawa programowa jest **bardziej szczegółowa niż poprzednia** (30 obowiązkowych pozycji lekturowych omawianych w całości bądź we fragmentach, konkretne zagadnienia oraz pojęcia teoretycznoliterackie i językowe, które uczeń musi opanować w teorii oraz w praktyce, umiejętności komunikacyjne oraz z zakresu tworzenia tekstów).
- **Wyodrębniono 4 konkretne działy** w zakresie treści nauczania języka polskiego (kształcenie literackie oraz kulturowe, kształcenie językowe, tworzenie własnych wypowiedzi, samokształcenie).
- **Powrócono do periodyzacji epok literackich** oraz umiejętność powiązania omawianych dzieł ze zjawiskami społecznymi i historycznymi.
- **Literatura antyczna oraz staropolska w nowej podstawie programowej stanowią fundament tożsamości narodowej oraz kulturowej** – nauczyciel ma łączyć problematykę literatury dawnej oraz kultury współczesnej (intertekstualność).
- Nauczyciel ma rozwijać oraz ukierunkować samokształcenie ucznia.
- **Zwiększono liczbę godzin** języka polskiego w całym cyklu kształcenia do 6 (2 + 2 + 2).

SZCZEGÓŁOWE PORÓWNANIE PODSTAW PROGRAMOWYCH: Z 2017 R. I 2019 R.

Obszar	Podstawa programowa z 2017 r. (dla absolwentów gimnazjów)	Podstawa programowa z 2019 r. (dla absolwentów 8-letniej szkoły podstawowej)
Dane podstawowe wynikające z siatki godzin		
Liczba godzin na realizację przedmiotu w cyklu nauczania	5	6
Tygodniowy wymiar godzin na realizację przedmiotu	<ul style="list-style-type: none"> • Klasa pierwsza – 2 h • Klasa druga – 2 h • Klasa trzecia – 1 h 	<ul style="list-style-type: none"> • Klasa pierwsza – 2 h • Klasa druga – 2 h • Klasa trzecia – 2 h
Klasa, w której należy realizować przedmiot	W ciągu całego 3-letniego cyklu kształcenia	W ciągu całego 3-letniego cyklu kształcenia
Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej		
Cele edukacyjne	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumienie tekstów słownych oraz pisanych. • Dostrzeganie sensu dosłownego oraz metaforycznego dzieła. • Znajomość kryteriów poprawności językowej. • Znajomość i stosowanie podstawowych pojęć z zakresu poetyki. • Znajomość niezbędnych faktów z historii literatury oraz innych dziedzin. • Umiejętność streszczania. • Dokonywanie interpretacji porównawczej. • Budowanie wypowiedzi pisemnych i stosowanie w nich podstawowych zasad logiki oraz retoryki. • Świadomość własnej kompetencji językowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów. • Umiejętność rozróżniania kultury wysokiej od kultury niskiej, elitarnej i popularnej. • Odbiór tekstu literackiego na poziomie dosłownym oraz przenośnym. • Rozumienie roli mediów oraz ich wpływu na zachowania i postawy ludzi. • Umiejętność właściwego korzystania z mediów. • Rozwijanie wrażliwości estetycznej. • Pogłębienie wiedzy dotyczącej wybranych zagadnień z zakresu kształcenia językowego. • Uwrażliwianie na piękno mowy ojczystej. • Doskonalenie umiejętności wyrażania własnych sądów, stosowania podstawowych zasad retoryki. • Kształcenie nawyku ustawicznego uczenia się. • Rozwijanie umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną.
Nauczyciel a realizacja podstawy programowej	• Odwołuje się do wiedzy oraz umiejętności, które uczeń nabył na wcześniejszych etapach edukacyjnych.	• Utrwala, poszerza oraz doskonali umiejętności nabyte przez ucznia w okresie 8-letniej szkoły podstawowej.

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Nauczyciel a realizacja podstawy programowej

- Wprowadza go w świat tradycji kulturowej polskiej, europejskiej, światowej.
- Wyrabia przyzwyczajenia ucznia w zakresie lektury tekstu.
- Stymuluje oraz rozwija zainteresowania ucznia.
- Inspiruje refleksję ucznia na różne tematy.
- Pogłębia świadomość językową oraz komunikacyjną ucznia.
- Rozwija umiejętności oraz sprawność ucznia dotyczącą wypowiadania się w różnych formach.
- Stymuluje umiejętność samokształcenia ucznia.
- Zwraca uwagę ucznia na kulturę współczesną, popularną oraz nowoczesne środki przekazywania informacji w kontekście tradycji.
- Samodzielnie dobiera teksty kultury, które będą omawiane w czasie zajęć, dostosowując je do potrzeb oraz możliwości i zainteresowań uczniów (musi zrealizować nie mniej niż cztery pozycje lekturowe w roku szkolnym).

- Rozwija świadomość ucznia (dzieło literackie jest rozumiane jako inspiracja dla wyobraźni, źródło wiedzy o świecie oraz o ludzkich zachowaniach).
- Stymuluje oraz rozwija zainteresowania ucznia i umiejętność samokształcenia.
- Pogłębia świadomość językową oraz komunikacyjną ucznia.
- Doskonalą umiejętności ucznia obejmującą wypowiadanie się w różnych formach.
- Zwraca uwagę ucznia na rolę nowoczesnych środków przekazywania informacji w kontekście tradycji.
- Omawia wymienione w podstawie pozycje lekturowe (30).
- Omawiając lektury, jest wierny zasadzie łączenia problematyki literatury dawnej oraz kultury współczesnej (kultura wysoka oraz popularna) – **ma uzmysłowiać uczniom związki, powiązania między dziełami antyku oraz literatury dawnej a kulturą współczesną** (intertekstualność).

Treści nauczania

Duży stopień ogólności treści zawartych w podstawie programowej**Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji:**

- rozpoznanie nadawcy oraz adresata wypowiedzi,
- znajomość podstawowych cech gatunkowych tekstów,
- odczytanie sensu tekstu na poziomie dosłownym oraz metaforycznym,
- umiejętność **streszczenia tekstu**,
- rozpoznanie manipulacji językowej w reklamie, języku polityki i dziennikarskim,
- umiejętność korzystania z biblioteki,
- znajomość aktu komunikacji językowej,
- określenie funkcje tekstu (**bez nazywania pojęć**),
- umiejętność rozpoznania terytorialnej, zawodowej oraz środowiskowej odmiany polszczyzny,
- określanie rodzajów stylizacji językowej (**bez konieczności definiowania pojęć**).

Analiza oraz interpretacja tekstów kultury:

- określenie tematyki oraz problematyki utworu,

Uwaga! Zdecydowanie bardziej skonkretyzowane**Kształcenie literackie oraz kulturowe:**

- znajomość podstaw periodyzacji epok literackich (**obowiązujący w podstawie podział**: antyk, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, literatura okresu wojny i okupacji, literatura 1945–1989 (**krajowa oraz emigracyjna**), literatura po roku 1989);
- podział na rodzaje oraz gatunki literackie (uwzględnienie tych, które obowiązują w szkole podstawowej + **epos, tragedia antyczna, odmiany powieści oraz dramatu**) – uczeń potrafi rozpoznać ich cechy w omawianych tekstach,
- umiejętność rozpoznania elementów świata przedstawionego (**wskazano konkretne**: fabuła, bohaterowie, akcja, wątek, motyw + narracja, sytuacja liryczna),
- rozpoznawanie problematyki czytanego tekstu oraz umiejętność powiązania jej ze zjawiskami historycznymi i społecznymi,
- rozpoznawanie w tekstach wartości uniwersalnych oraz narodowych,
- umiejętność rozumienia pozaliterackich tekstów kultury i określenia specyfiki ich języka,

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Treści nauczania

- rozpoznanie środków artystycznego wyrazu zastosowanych w utworze oraz ich funkcji,
- określanie sposobów kreowania świata przedstawionego oraz bohatera (**bez konieczności definiowania pojęć**),
- **znajomość pojęć**: tytuł, podtytuł, puenta, motto, kompozycja, słowa kluczowe i ich rola w odczytaniu utworu,
- wykorzystanie kontekstu biograficznego i ego w interpretacji utworu,
- rozpoznanie podstawowych motywów literackich.

Tworzenie wypowiedzi:

- tworzenie poprawnych tekstów mówionych oraz pisanych,
- streszczanie, sporządzanie konspektu, cytowanie cudzego tekstu,
- publiczne wygłaszanie przygotowanej przez siebie wypowiedzi.

- **wskazywanie różnic między** tekstami kultury wysokiej oraz tekstami kultury masowej,
- odróżnianie wiadomości od komunikatu,
- odróżnianie informacji od opinii,
- określenie tematu oraz głównej myśli tekstu.

Kształcenie językowe:

- określanie form fleksyjnych **odmiennych części mowy** oraz ich funkcji w tekście,
- wskazywanie nieodmiennych części mowy w tekście (ich funkcji znaczeniowych oraz składniowych),
- określanie roli budowy słowotwórczej wyrazu,
- rozpoznanie zdania pojedynczego oraz zdania złożonego różnego typu (ich funkcja w tekście),
- wykorzystanie podstaw fleksji, słowotwórstwa, frazeologii oraz składni w czasie tworzenia własnych wypowiedzi,
- znajomość stylów funkcjonalnych polszczyzny,
- znajomość typów stylizacji (archaizacja, dialektyzacja, kolokwializacja, stylizacja środowiskowa) i ich funkcji w tekstach,
- rozróżnianie słownictwa oficjalnego i potocznego, zabarwionego emocjonalnie oraz neutralnego,
- definiowanie języka jako systemu znaków, rozpoznanie znaku językowego,
- znajomość aktu komunikacji językowej i jego składników,
- wskazywanie zmian w komunikacji językowej,
- znajomość ortografii oraz interpunkcji.

Tworzenie własnych wypowiedzi:

- umiejętność sformułowania tezy oraz argumentów w wypowiedzi ustnej oraz pisemnej,
- znajomość typów argumentacji,
- rozróżnianie dyskusji, spóru, kłótni,
- formułowanie pytań, odpowiedzi, ocen,
- redagowanie informacji, uzasadnień komentarzy,
- umiejętność zabierania głosu w dyskusji,

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Treści nauczania

- umiejętność tworzenia następujących form użytkowych: **CV, wniosek, protokół, opinia, zażalenie,**
- umiejętność tworzenia wypowiedzi w następujących formach: **opis, charakterystyka, rozprawka, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca, referat,**
- tworzenie planu własnej wypowiedzi,
- umiejętność wygłoszenia mowy (z uwzględnieniem środków pozajęzykowych).

Samokształcenie:

- krytyczna selekcja informacji,
- wykorzystywanie multimedialnych źródeł informacji,
- umiejętność korzystania ze słowników różnego typu,
- gromadzenie oraz przetwarzanie informacji,
- wykorzystanie zasobów multimedialnych (biblioteki online, wydawnictwa ebook, autorskie strony internetowe, etc.).

Lektury

Nauczyciel sam dobiera teksty kultury, które omawiane będą w czasie zajęć i dostosowuje je do potrzeb, możliwości oraz zainteresowań uczniów (musi zrealizować nie mniej niż cztery pozycje lekturowe w roku szkolnym).

Lektury odpowiadają periodyzacji epok literackich

1. *Biblia*, fragmenty: Księgi Rodzaju, Księgi Hioba;
2. Jan Parandowski, *Mitologia*, cz. I. *Grecja* – mity nieomawiane w szkole podstawowej;
3. Homer, *Iliada* (fragmenty);
4. Sofokles, *Antygona*;
5. *Bogurodzica*;
6. *Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią* (fragmenty);
7. *Pieśń o Rolandzie* (fragmenty);
8. Jan Kochanowski, wybrane pieśni, w tym: *Pieśń IX* ks. I, *Pieśń V* ks. II;
9. wybrane wiersze: Mikołaj Sęp-Szarzyński, Jan Andrzej Morsztyn;
10. Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętniki* (fragmenty);
11. William Szekspir, *Romeo i Julia*;
12. Moliere, *Skąpiec*;
13. Ignacy Krasicki, *Hymn do miłości ojczyzny*, wybrane satyry;
14. Adam Mickiewicz, *Oda do młodości*, wybrane ballady, wybrane wiersze;
15. Juliusz Słowacki, wybrane wiersze;

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Lektury

16. Cyprian Kamil Norwid, wybrane wiersze;
17. Bolesław Prus, *Z legend dawnego Egiptu*;
18. Eliza Orzeszkowa, *Gloria victis*;
19. Henryk Sienkiewicz, *Potop*;
20. wybrane wiersze: Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Leopold Staff;
21. Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi* (tom I – *Jesień*);
22. wybrane wiersze następujących poetów: Julian Tuwim, Jan Lechoń, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Kazimiera Iłakowiczówna, Julian Przyboś, Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Gajcy;
23. Tadeusz Borowski, *Proszę państwa do gazu; Ludzie, którzy szli*;
24. Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*;
25. wybrane wiersze następujących poetów: Stanisław Baliński, wybrane wiersze z okresu emigracyjnego, Kazimierz Wierzyński, wybrane wiersze z okresu emigracyjnego, Czesław Miłosz, w tym wybrane wiersze z tomu *Ocalenie*, Wisława Szymborska, Zbigniew Herbert, w tym wybrane wiersze z tomu *Raport z oblężonego miasta*, Marcin Świetlicki;
26. Sławomir Mrożek, *Tango*;
27. Marek Nowakowski, *Raport o stanie wojennym* (wybrane opowiadanie); *Górą „Edek”* (z tomu *Prawo prerii*);
28. Jacek Dukaj, *Katedra* (z tomu *W kraju niewiernych*);
29. Olga Tokarczuk, *Profesor Andrews w Warszawie* (z tomu *Gra na wielu bębenkach*);
30. powojenna piosenka literacka – wybrane utwory Jacka Kaczmarskiego, Agnieszki Osieckiej.

Lektura uzupełniająca do wyboru przez nauczyciela.

Wyzwania, stojące przed nauczycielem

- umiejętność właściwego doboru lektur odpowiadających potrzebom, możliwościom oraz zainteresowaniom ucznia
- mała liczba godzin w całym cyklu kształcenia
- duża ogólność treści zapisanych w podstawie

- równoległe nauczanie absolwentów dwóch rodzajów szkół: gimnazjów oraz 8-letniej szkoły podstawowej
- konieczność nauczania młodszych uczniów (pokolenie 6-latków)
- duża liczba treści do opanowania przy niewielkiej liczbie godzin
- wiele trudnych lektur – konieczność zainteresowania uczniów tematem
- wyższy poziom egzaminu maturalnego **(po ukończeniu szkoły branżowej II stopnia)**